

Landdistriktsudvalget

22. oktober 2018

/hant

Opsamling efter Studieturen

I notatet opsamles inspiration fra studieturen til Friesland i forhold til en række temaer.

Bosætning og boliger i landsbyer og mindre byer

Landdistriktsudvalget har drøftet flere vinkler på temaet. På mødet den 18. september, sag nr. 1, fremlagde chefkonsulent Henrik Klavsen data om bl.a. boligtyper. På den baggrund konkluderede udvalget, at *"dataene viser bredde i boligtyperne, men det er fortsat relevant at drøfte muligheden for flere lejeboliger, herunder boliger til ældre der vil blive i lokalområdet fx en boligtype mellem parcelhuset og ældrebolig/plejecenter. Tilsvarende peges der fra lokalområderne på yderligere behov for boliger til unge og børnefamilier.*

Landdistriktsudvalget overvejer at foreslå, at kvoter til alment boligbyggeri fortrinsvis bør anvendes i landdistrikterne, samt at nye lokalplaner skal være fleksible, så der er mulighed for forskellige boligtyper, herunder lejeboliger".

Udvalget har endvidere sat fokus på markedsføring af de kommunale byggegrunde.

I Friesland hørte udvalget eksempler på, at lokalsamfund selv udstykkede og byggede huse og evt. indtægter herfra gik tilbage til lokalsamfundet. I Reduzum var det "almindelige" boliger, i Beltrum er unge mennesker gået sammen om at bygge boliger til sig selv/unge mennesker.

Udvalget vurderer, at bosætning kan være omdrejningspunktet for nogle af vore lokalsamfund, en fælles opgave man kan samles om og være stolte af at lykkes med. Målet er bosætning: Midlet er noget landsbyen er stolte af, "det er os med xxxxx" (hvor det i Reduzum var fx vindmøllen).

Samarbejder i og mellem landsbyer og mindre byer

Udvalget har igangsat et arbejde vedr. samarbejde internt i byerne (talerør), og i sag x på dagens dagsorden samles op på dette arbejde. I sagen samles også op på samarbejde mellem byerne ud fra drøftelserne med Fjordklyngerådet.

I Friesland blev emnet berørt fra mange vinkler.

I forhold til **samarbejde internt i byen** viste Reduzum en model, som har eksisteret i byen i 100 år. 90 % af de 1100 indbyggere er medlemmer af borgerforeningen. Modellen i hovedtræk:

- En bestyrelse på fem, hvor man maksimalt må sidde i fem år
- Pt. 13 arbejdsgrupper herunder, hvor et bestyrelsesmedlem sidder i hver gruppe, med emner som aktiviteter, legeplads, trafik, velfærd (ældre der skal have støtte) osv.
- Hver vej har en kontaktperson til bestyrelsen
- Mange initiativer, men som det vigtigste fremhæves "Kontaktpunkt Reduzum", som opsamler problemstillinger m.v. og kommunikerer med kommunen
- Månedlige møder i bestyrelsen med kommunikation efter hvert møde, hvad er sket den sidste måned, hvad planlægger vi den næste
- Årligt åbent møde
- Arbejdet hviler på en 10-årig masterplan, som landsbyen selv har udarbejdet
- En tænketank med yngre mennesker fra landsbyen har netop leveret input til den nye udgave af masterplanen

Det er udvalgets vurdering, at systemet indeholder mange styrker bl.a. i forhold til generationsskifte blandt ildsjæle. Ideerne kan måske også integreres i "kurser" for ildsjæle, hvordan skaffer vi flere frivillige etc., som skal udvikles i samarbejde med Viborg Landsbysammenslutning.

Byen **samarbejder med tre nabobyer** om fælles aktiviteter fx stort amatørteater med 200 deltagere. Et andet eksempel er, at der er enighed om, at én by har fodbold og Reduzum fx har korfbold/kurvebold.

I Friesland er der en organisation, som sikrer udveksling af viden på tværs af (alle) landsbyer. Der arrangeres dels fælles møder om et givent tema, dels formidles de gode eksempler via en hjemmeside. Tanken er, at hvis en landsby oplever en problemstilling er der måske en anden, der allerede har løst den – eller løsningen kan findes i fællesskab. Hvis landsbyerne ikke finder løsningen selv, prøver organisationen at finde løsninger. Organisationen arbejder med forskellige niveauer i samarbejdet: Erfaringsudveksling, læring, "handling" og i sidste ende kan der være behov for innovation, at finde helt nye løsninger.

Kollektiv trafik

Udvalget har på mange borgermøder hørt om problemstillinger vedr. kollektiv trafik. Udvalget er enige om, at vi ikke kan opretholde den kollektive trafik på samme måde som hidtil, og at det heller ikke ville være en optimal løsning, da faste ruter sjældent opfylder – det fulde – behov. Der er mange steder at hente inspiration bl.a. fra de igangværende forsøg i kommunen med delebiler/bus, Nordjyllands Trafiks løsning hvor der kombineres med GoMore, flextrafik m.v. Center for Landdistriktsforskning har i 2016 udgivet "Smart Transport – et idekatalog til alternative transportformer i landdistrikterne", som bl.a. findes på hjemmesiden livogland.

Området hører under Teknisk Udvalg, men Landdistriktsudvalget kan spille ind med observationer og ideer.

I Friesland har landsbyen Heeg (og efterfølgende andre landsbyer) etableret en centralt beliggende blafferplads, markeret med et skilt. Hvis man står der, ved de lokale (i egen bil), at man gerne vil med til nærmeste større by (med offentlige transportmuligheder). Sikkerhedsspørgsmålet er forsøgt løst ved, at de lokale "chauffører" tilknyttet ordningen har et skilt i forruden med samme logo som blafferpladsen, Men det er naturligvis stadig på eget ansvar, at man tager et lift. Løsningen er enkel, men kræver meget kommunikation.

Mødesteder

Landdistriktsudvalget har stort fokus på mødesteder og har i den forbindelse ønsket et bud på en analyse af forsamlingshuse og andre lignende mødesteder og deres vilkår og betydning i lokalsamfundene.

I Friesland var der tilsvarende fokus på mødesteder som underbygning af fællesskab og liv i lokalsamfundene. Kirker, pubber/cafeer m.v. bruges også som mødesteder, og der er fokus på at forskellige aldersgrupper har et sted at mødes, også unge. I Burdaard sås et eksempel på et multifunktionscenter, som var alt for stort til forholdene i vores landsbyer, men der var inspiration i at samle funktioner, så de dels kunne deles om faciliteter men også skabe mere liv og fællesskab gennem samlokaliseringen.

Forsøg med decentraliseret økonomisk kompetence

I Friesland har de ved brug af et eksternt, neutralt konsulentfirma afprøvet beslutningstagning i lokalsamfund i en model, hvor alle fakta kommer på bordet, som grundlag for prioriteringer.

I forlængelse heraf kan overvejes et forsøg med decentraliseret økonomisk kompetence på udvalgte, ikke lovbundne, områder fx støtte til haller, forsamlingshuse og lignende i et større område. Ville et sammenhængende område benytte midterne anderledes, hvis de havde fuld viden om udgifterne og deres fordeling? Kunne det være et middel til at sikre, at der sker en prioritering, og at dette sker lokalt? Måske kan en sådan tilgang styrke fællesskabet og de samlede muligheder ved at understøtte at aktiviteter samles?

Mienskip

Friesland er i høj grad bygget op om Mienskip, som forenklet kan oversættes til fællesskab. Udvalget var optaget af, hvordan det lykkes i en stor del af de frisiske landsbyer at have et så stærkt lokalt engagement, ikke blot i enkeltstående klubber, foreninger mv. men i lokalsamfundet som helhed. I Friesland er grundtanken ikke at give offentlig støtte til lokale projekter som ikke indebærer en egenindsats, ikke pga. økonomien, men fordi det ikke styrker fællesskabet.

Fra landsbyboerne hørte vi:

- Du vil blive overrasket over, hvad din nabo kan
- Det er ikke "socialt acceptabelt" ikke at støtte op
- Udvikling og ideer skal komme nedefra og konkretiseres i lokalsamfundene, hvis du kommer med færdige planer, vil de støde på modstand
- Planerne skal være forståelige og realistiske
- Planer skal hele tiden fornyes, der skal altid være noget at arbejde for og henimod
- Der er projekter til alle, fra vedligeholdelse af grønne arealer over lyd/lys til teater, det styrker fællesskabet

Der er også i landsbyer i Viborg et stærkt engagement men kan dette styrkes yderligere? Kan vi understøtte etableringen af flere ordninger som bypedeller i Stoholm og Landsbylaug i Møldrup? Kan vi sammen med Viborg Landsbysammenslutningen inspirere til flere aktiviteter, der styrker fællesskabet?

Mienskip indebærer et stærkt følt ansvar for at skabe udvikling i eget lokalsamfund, som går videre end det er normalen i Danmark. Dette ansvar mødes af en samlet kommunal/regional organisation, som er klar til at hjælpe med de eventuelle forhindringer, som lokalsamfundet måtte støde på, hvis de har lavet et gennemarbejdet projekt. Hvert lokalsamfund har sin egen embedsmand og politiker som "kontaktperson".